

Tale til Gunnar Jahn 13. september 1954.

En statsminister har mange oppgaver og plikter, men han har også visse rettigheter. Jeg har benyttet meg av en av disse rettighetene når det i dag er jeg som bringer deg regjeringens hilsen og takk for vel utført arbeid. Men denne hilsen er samtidig noe mer enn en hilsen til en veltjent embetsmann. Den er en hilsen fra venn til venn. For heldigvis er det ikke lenger så at vennskapet stopper ved partigrensen. Det er lenge siden det var tilfelle. Du har selv fortalt en slik episode fra tiden før århundreskiftet. Den gang da höire- og venstrefolk som var aktive i politikken, ikke snakket til hverandre, og din far, som var eneste tannlege fra

-2-

Trondheim og nordover, ikke ble besøkt av de mest forstokkede höirefolk ettersom kampen ble tilspisset. Hadde de ondt i en tann, kostet de heller på seg en reise til Christiania enn å gå til en slik mann. Du har gjennomlevet 2 verdenskriger. Du har sett en ubeskrivelig mengde med nød og elendighet, og fremdeles lever du i en splittet verden. Men i Norge har du samtidig sett toleransen vokse. Sett hvordan forståelsen og respekten for andres meninger har ökt. Og heldigvis er det ikke bare i Norge det er skjedd. Det gjelder også mange andre land. Det gir håp for fremtiden.

For en utenforstående som tenker på deg, må det være vitenskapsmannen og direktören som dominerer. Jeg kan

imidlertid gjøre meg fort ferdig med disse trekkene, fordi jeg ikke er den rette til å vurdere din vitenskapelige innsats, selvom jeg gjennom årene har lest mange av dine artikler og i de siste årene har studert de oversiktene du har gitt som direktør for Norges Bank. Jeg vet at du heller ikke på dette området er noen prinsippnytter. Jeg husker vel ditt foredrag sommeren 1945 da du sterkt advarte mot ørkesløse diskusjoner om systemer som mer er tankenes verk enn virkelighetens, og, som du uttrykte det : "Virkelighetens verden sier oss at i den nære fremtid gjelder det å redde oss gjennom vanskene og i denne tiden vil, hva ~~xxx~~ vi enn mener om det, vurderingsøkonomien måtte komme til å spille en meget stor rolle!"

Du er internasjonalt kjent som statistiker og som økonomisk ekspert. Gjennom mange år har internasjonale organisasjoner

og komiteer nytt godt av din arbeidskraft og innsikt. Det er karakteristisk at når denne festen er over, skal du pakke din kuffert for å reise til Washington. Du er sikker i din internasjonalsisme fordi du har så sterke nasjonale røtter. Bare gjennom å elske sitt eget land kan en nemlig bli en god verdensborger.

Som statistiker har du ofte operert med massen. Men ingen har som du advart mot å se massen som en grå enhet eller å stoppe opp ved de rent tallmessige uttrykk. I samfunnsstatistikken har du således alltid søkt bak tallene for å finne frem til det enkelte menneske og til de motiver som bestemmer det enkelte menneskes handlinger. Du har alltid levd etter den greske vismanns ord om at intet menneske ^{-lig} skal være meg fremmed. Det er vel derfor

også betegnende at et av de felter som du oftest har vendt tilbake til er befolknings spørsmålet, som du har kastet nytt lys over.

Forøvrig er det vel ikke mange problemer som du ikke en eller annen gang har vært opptatt av. Fra statistikkens teknikk og metode til binding av örretfluer, fra clearingssystemer til bueskyting. Intet problem har vært for stort eller for lite for deg. Fra dagliglivets problemer i små bygdesamfunn til de mange store økonomiske og politiske problemer ute i verden. Det er karakteristisk at da du engang skulle uttrykke et ønske for de unge, ønsket du fremfor alt dette at de aldri måtte oppleve den dag da de sier til seg selv: "Dette er meg likegyldig!" Det er jeg i alle fall sikker på, at den dag vil du selv aldri oppleve.

Du har også vært politiker og partimann, men partipolitiker i ordets snevreste betydning har du aldri vært. Men som du selv sa det en gang: "Intet menneske gjør sin gjerning fullt ut i livet hvis det bare vil høre til de stille og bare leve sitt eget liv isolert fra andre!" Helt fra din tidligste ungdom var du med i kampen for det du mente var rett og riktig. Du lærte også - og her har vel friluftslivet betydd mye - at den raskeste vegen mellom 2 punkter ikke alltid er den rette linjen mellom disse punktene. Du måtte i denne kampen - som oss andre - inngå kompromisser. Men du har også vist at det finnes situasjoner der man må si nei; da intet kompromiss er mulig. I en slik situasjon var du sommeren 1940 som medlem av Administrasjonsrådet.

Du har selv karakterisert situasjonen slik : "I sin nakne brutale virkelighet var det vel innerst inne en kamp om tro eller ikke tro som ble ført, tro på morgen i folket og tro på at det vi kjempet for hadde livets rett, det som var mye mer enn Norge. Men selv om det bare hadde gjeldt Norge, så er det øyeblikk i et folks liv hvor det ikke gis noe valg. En kjøpslår ikke om sin ære, og forhandlinger om den er kjøp og salg!"

Jeg vil gjerne slutte med å sitere litt fra en tale du holdt ved en fest for 15 år siden. Du sa :

"Og her er jeg inne på noe som er en rent personlig sak for hver av oss, som ikke er særpreget for statistikeren, men jeg tar det med fordi det også er en av de livgivende faktorer i arbeidet. Dere kan uttrykke det så : det er det som vi ikke bærer

på leppene, men som brenner inne i oss. Vi gjenner det ofte, men det er den hellige ild som likevel ~~brenner~~ lever. Det er varmen i oss. Fantasiaen, ærligheten og så den hellige ild. Har vi det, da seiler båten fram selv i tung sjø!"

Når jeg derfor nå hever mitt glase, er det mer enn en regjeringssjefs obligatoriske skål for en veltjent embetsmann, det er en hilsen fra venner til vennen Gunnar Jahn, det er en hilsen fra nordmenn til nordmannen Gunnar Jahn, det er en hilsen fra mennesker over hele verden til mennesket Gunnar Jahn - med ønsket om at den hellige ild ennå lenge må få brenne !